

Ш О Д У Н А В К А.

№ 22.

У Суботу 29. Мая

1843.

МАЙСКА ПЪСМА.

Преумилно прамалеке
 Озелени густый гай;
 Милый славуи крила креће,
 Пъсмомъ срета любкій Май.
 Ово полъ, кое зиме
 Покриваше студенъ грозъ,
 Сады веѣхъ кити, и по ньиме
 Селно цвѣће пуни скрозъ.

Све дубраве милокрасне
 Флора кити шарена;
 Са ливаде мале росне
 Носи преля свилена:
 Ньой застопце младый Ранко
 Слѣди, цвѣта носек' даръ:
 „Дай, плетимо“ кличе громко
 „Лювенога вѣнца шаръ!“

Нѣжна ластва ютромъ пѣва,
 Летек' око прозора;
 Яркое сунце све загрѣва,
 Росомъ влажи све зора;
 Седмошарна трепти дуга,
 Пайна киша роминя,
 Ситна с' трава свѣжи луга,
 Лахоръ мило вѣтриня.

Потокъ тихо садъ жубори,
 Веѣхъ е съ леѣа скин'о ледъ;
 Гласъ веселя свудъ се ори,
 Свак' природе слави редъ:
 Изподъ гора блен стадо,
 Ту пастири свираю,
 Ружу кида свако младо,
 Хвалу пѣва том' раю.

И насъ, браћо, нуто овде
 Окружава жельный рай!
 Волянь Србинъ некъ ту саде
 Ногомъ цупка, зове: хай!

Хай у коло Срби мили!
 Чврсто десне стиснимо!
 „Уставовци живи были!“
 Сложнымъ гласомъ кланчимо!

У Топчидеру, 23 Мая 1843.

Милосавъ Слободинъ.

ЗЕМАЛЬСКІЙ САБОРЪ У УГОРСКОЙ *).

Да Сербію истоветво тако, и више іошъ интересира Угорска, као што ову Сербія; нужно е не само збогъ тога, што една съ дру-

*) Не само нека часть народа Србскога, него іошъ и списатели нѣгови радо употребљаю у своимъ списаниа именованъ земль „Угорске“ „Маѣарскомъ“, као да бы земля „Угорска“ была „Маѣарска“. Узрокъ тога, што народъ Србскій, особито Сремци, южни Бачвани, и сви Банаѣани, Угорску или управо само одну часть нѣну, и то онаи предѣль око Сегедина, тако зове, налазишъ у томе, што на сѣверу выше Србаля у томе предѣлу живе Маѣари, съ коима они Србљи више, неголи са Славянима, кои выше Маѣара живе, у двадцатишѣ саобштваню есу. Ко выше Маѣара живи, то простъ народъ Србскій и незна, те тако на нѣму непознатыи предѣль име то и непротеже. Но Списатели греше овде, што су народу слѣдовали, и на целу землю Угорску протегли име, кое нигди ни у каквой Географіи, осимъ Маѣарске, неналази се. Славиль, Немаць и нико незна на свету ни на земльи, ни у сунцу, ни у месецу земль „Маѣарске.“ Име отечества нашегъ е „Угарска“, или болъ „Угорска.“ Сви жители нѣни именуоу се безъ разлики народа и языка „Угри“, а не Маѣари. Кадъ бы се звала „Маѣарска“; то бы тимъ истинъ Србљи и сви Славяни, кои у нѣой живе, были „Маѣари.“ И тако дакле, будући да име то „Угорска“ име е Славянско, и будући да се одъ найстарин времена чакъ до данасъ кодъ своіу списателя, и у свима Угорскимъ дипломами и законима, па и кодъ своіу народа, тако именуе, умоляваю се овимъ сви ГГ. Списатели Србски, да браћи своіой приведу нечине, у своіе народу криво име неукореняваю, и имена тога „Маѣарска“ окуану се.

гомъ границе, и тако у свакидашњемъ међу-
собномъ суобхођењу есу, него и збогъ други
узрока. — Мађарски повремени листови ве-
лико сада учасће узимаю на станю Сербіе, о-
собито одъ времена ступлѣня на кормило са-
дашнѣга правителства. Бли къ томе нѣи до-
вела любовъ, кою бы вальда Мађари къ Срб-
льима у Сербіи гоили, или симпатія каква, как-
ву су на примеръ некада према Поляцима осе-
ћали? то ће тежко бити; ерѣ Мађари у ово
доба незнаю већъ ни съ Поляцима, а камо ли
съ другима Славянскимъ народима симпатизира-
ти: него ће зарѣ бити, да е нѣи довело къ томе
користолюблѣ, па политика, коя неасни ни Срб-
льима, ни Славянству, него коя бы Мађарима
и прочемъ неславянскомъ свету полезна была
са нашомъ штетомъ. Оная грбъ Сербіе, кои
се јошъ данданашнѣи приликомъ крунисана Кра-
ля Угорскогъ предъ нѣимъ носи, подиже зарѣ
кодъ Мађара ону мысао и оно чувство, кое е
имао Кутосовъ, кадъ е, пролазећи крозь сѣ-
верну Угорску, пратнѣи својой, рукомъ на Кар-
пате показуюћи, изрекао: „ово е стара Рус-
сія;“ — оная положай Сербіе, кои стародрев-
нѣи Славянскѣи Дунавъ на югу на полакъ де-
ли са Угорскомъ, коя на нѣму трговину уте-
мельити жели, принуђава зарѣ Мађаре, кои за
сада у Угорској супремацию имаю, почети Срб-
лѣ къ себи примамливати и везати, да бы ону и-
деу, коя е у „Deutsche Vierteljahrsschrift“ ове годи-
не одъ Листа за Немце просута была, они у дѣй-
ство и у существо, съ скривдомъ Сербіе и
Славянства, привели, да бы ову реку баремъ
надъ ушћемъ нѣнымъ изъ руку Славянски из-
тргли, кадъ се нѣногъ ушћа дочепати немогу.

Но Сербію сасвимъ штогодъ лепше и пле-
менитіе къ Угорској везати, ню ова сасвимъ
изъ невини узрока интересирати има. Было е
додуше у некадашнѣи време, „кадъ слава
Срба слава бы Европе,“ полакъ Угорске
подъ моћу Србски Кралѣва; быо е некада у
нѣној Жупаномъ Царъ Лазаръ, и други; была
е у нѣној некада много шире, него данасъ,
разирострта православна црква, кою е Св. Ки-
рило и Методіе чакъ у Морави утемельію, и
којой до данасъ само Србинѣи веранѣи остаде,

мревши за ню одъ нѣногъ почетка; быо е у
нѣној народъ Србскѣи чешће чакъ до Комора-
на, Доброцѣна и Токая разсутъ: али су та
времена прошла, и люта судбина, казнећи насъ,
оставила намъ тиме е само споменикъ разкруше-
ня нашегъ, кои строгимъ претомъ нама садъ
наученѣи примашава, и само тиме насъ утѣша-
ва, да е јошъ и данашнѣи дана, макаръ да е
Србскѣи народъ разчупанъ, свуда тамо отече-
ство Србина, гди се нѣногъ езыкъ говори. —
Али часть народа Србскогъ, кои у Угорској
живи, и кои у пркосъ одсечена одъ прочегъ
Србства, као бродъ на морској стени запетъ,
веранѣи своје до данасъ остае, кои е Обрадо-
вића, Раића, Мушицкогъ, Текелію, и проче
утемельителѣ просвете Србске, утемельителѣ
живота душевногъ Србскогъ, у своимъ недри-
ма неговао; пакъ онда друга браћа Славянска,
именито Словаци, Хрвати и Русини, кои већемъ
Србина такођеръ за свога брата, и нѣногъ
животъ, нѣногъ судбине за свое припознаю,
кои су већемъ уставомъ своимъ, еднакимъ пра-
вама, отечествомъ, и Кралѣмъ своимъ међу со-
бомъ, и са Србльима, у Угорској живећима,
яко скопчани, кои сва четворица, у едно ду-
хомъ снужени, новыи животъ у Угорској, кано
у својой собственој отачбини, у срцу отече-
ства Славянскогъ, почети мораю; па наипосле
оно садашнѣи боренѣи Мађаризма са Славян-
ствомъ, оная конфликтъ елементъ Мађарскогъ
са Славянскимъ, и нѣногъ *dubius eventus* (сум-
нителнѣи коначъ): мыслимъ да су ово наглав-
нѣи узроци, збогъ кои се Србали у Сербіи У-
горска интересирати има. —

Садашнѣи саборъ земальскѣи у Пожуну
скуплѣнѣи, наипаче збогъ тога, што ће се си-
гурно досадашнѣи Угорско индустријално и ко-
мерцијално јдно станѣи у болѣ променути, и за
лепшу будућность утемельити, свакога внима-
ня достојанъ е. И макаръ да е на нѣму, жа-
ли боже!, живаль Славянскѣи противъ Мађар-
скога засада јошъ слабъ, и само на покласа-
ре кралѣвине Хрватске ослонѣи: ништа мањъ
быће опетъ полезно, изъ точке Славянско-
Србске изишавши, у дѣлима нѣногъ слѣдо-
вати му, и результате дѣлована нѣногъ чита-

вѣдѣннѣма Србени Новина саобштавати. Али да бы сва будућа овака саобштена разумителниѣ была: нужно е найпре и саставъ, а и ликъ и устроєнѣ Сабора Угорскогъ у кратко назначити и описати.

О постанку сабора земальскогъ у Угорској (Dacia, Conubia Regni) быће доста кадъ кажемъ, да е изъ извора Славянскогъ, истовѣтно тако, као што е и цео Уставъ Угорскій, макаръ да бы нѣга Anonymus Belae Regis notarius, и досадашнѣ нѣгови слѣдбеници, публицисте Угорски, не само одъ некаквогъ Арпада, него макаръ и одъ Атиле и Цингисхана, одъ Франка ил' одъ Грка доводили. Окромъ прочи доказа, кое овде све наводити ние засада ни времена, ни места, потврђує то већ и нѣгова пређашня форма, кадъ се подъ ведрымъ небомъ, као кодъ Поляка, и у прочимъ старославянскимъ државама а и данасъ у Србиѣ, на полю „Ракошь“*), ил' на другимъ местима држао. Онда е имао свакиѣ племиѣ Угорскій приступъ и гласъ на Сабору. Но кадъ се е подъ Фердинандомъ I. Кралѣмъ Угорскимъ (1540 — 1564) изподъ ведрога неба у куће и собе преместио; кадъ се онда све племство у одну собу скупити ние могло: долазили су на Саборъ само Барони кралѣвства, Прелати и прочи Великаши**), а остало племство шило

*) Rakos, Reichstag, polnisch Rokosz; von diesem Worte haben wohl die Fester Wiesen, und der freibsenleere Bach, der sie wässert, ihren Namen, und nicht umgekehrt. Schwartner, Statistik II. Th. S. 120. т. в. Ракошь, државный саборъ, Польскій Рокост; одъ ове речи имаю Пештанске ливаде, и потокъ, кои ѣ овлажава, свое име, а не обратно. Швартнерова Штатистика II. ч. стр. 120.

**) Барони Кралѣвства Угорскогъ есу: Palatinus, Index Regni Ordinarius, Banus Croatiae, Tavernicorum — Agazonum — Ianitorum — Cubiculariorum — Pincerrarum — et Dapiferarum Regalium Magistri, Капетанъ Кралѣвске гарде Угорске, и Грофъ Пожунскій. Прелати зове се све выше римо-католичкоѣ, грчко-саядинѣно и несаядинѣно свештенство. Дели се на выше и ниже Прелате. Выши су: Архиепископъ Острогонскій, кои е заедно и Примасъ у Угорској, сви Архиепископи. Нижи су: Abates, Praepositi. Прочи Великаши су Начальници Вармеѣ (Supremi Comites), Кнезови (Fürsten), Грофови, Барони.

е изъ свакога Окружѣя (Вармеѣ) о своѣ трошку по два посланика, кои и до данасъ само племиѣ быти могу, съ упутствѣяма (instructio). Тако исто чинили су и слободни диштрикти, конвенти и слободне Кралѣвске вароши. Осимъ ове промене, догодила се е юшь и та, да е Саборъ Угорскій на две Табле (Камере), сирѣчь на Таблу Сталиша и Редова (вармеѣски, диштриктуалны, конвентуалны и варошки посланика), и на Таблу Великаша разделѣнъ (Unter- und Oberhaus, Deputirten- und Pairfammer) тако, да се одъ то доба несавѣтую и недоговараю заедно у скупу, него се учини найпре о каквој ствари заключенѣ кодъ Табле Сталиша, па онда предає се ово за болѣ усавршенствованѣ Табли Великаша.

Свакиѣ Саборъ сазива у макаръ кою варошь Угорску законито крунисаный, или крунисати се имаюћий Кралъ, или, кадъ Краля небы было, Палатинъ; шилоѣи на шесть седмица пре позиваюћа Латинска писма (Regales litterae) Прелатима, Баронима и Великашима свакоме по особъ, да бы лично или чрезъ свое наместнике (absentium ablegati), а кралѣвини Хрватској, вармеѣяма, слободнымъ Диштриктима, Конвентима и варошима, да бы чрезъ свое посланике на Саборъ се скупили. Ако бы Великаши безъ важногъ узрока неприсутствовали, плате за казнъ 800 фр. ср., а племиѣ 400 фр. у сребру.

Предмети, кои на Саборъ принадлеже, есу: крунисанѣ Краля или Кралѣице, избираѣ Краля, кадъ бы сирѣчь сада владоюћа династѣя изумрла, избираѣ Палатина, круне чувара и т. д., доношенѣ новы закона, опредѣлѣнѣ данка, даванѣ войника, и други за државу нужны подпора и т. д. Изванѣ Угорске землѣ Саборъ се држати несме, и мора се сваке треће године сазивати. Само изванредни случаи, као смртъ или резигнація Краля или Палатина, опасность отечеству грозећа, допуштаю да се пре, и то у првомъ случаю за 6 месецѣй, а у другомъ за годину дана, држати може.

На рокъ у кралѣвскомъ позываюћемъ писму одређенѣ мораю се сви звани скупити, а посла-

ниці своя опуномоћена писма (Credentiales litterarum) Кралѣвскомъ намѣстномъ Предсѣдателю (Personalis Praesentiae Regiae Locumtenens) на прегледанѣ дати, после чега Палатину и Примасу подворенѣ праве. Обычно четири дана после одређеногъ рока отвара Саборъ Краль или лично, или чрезъ Комиссара. Призива се найпре сирѣчь Св. Духъ, па онда Краль у својој палати у дворани, съ покрывеномъ главомъ на Кралѣвскомъ престолу седећи, скупљѣне Сталише и Редове прими, и у своме, къ њима држаномъ, Латинскомъ слову узроке, збогъ кои се Саборъ сазвао, каже, па желѣ и предложѣния своя (Propositiones Regiae), о којима ће се на Сабору саветовати, њима преко свога Канцлера запечаћена у руке Примаса предати вели, за коє кадъ му у име Сталиша и Редова Примасъ зачали, ови отиду у свое Табле или Камере, и тамо се иста Кралѣвска предложѣния per extensum читаю.

(Конацъ слѣдує.)

ОДЛАЗАКЪ НАПОЛЕОНА У ЕЛБУ.

(настављѣно)

20 Апр., око подне, отиде Наполеонъ изъ Фонтенблоа; поредъ њѣга сѣдио є генераль Бертрандъ, напредъ єшла кочиѣ генерала Дрота, а за њиме кочиѣ посланика и кола съ царскимъ пртлягомъ. Око 6 сатій у вече дође у Монтаргисъ, али се ту задржавао нє. Њгови конѣи, съ којима є изъ Фонтенблоа амо дошао, буду изпрегнуги, а нови на последнѣмъ краю варошій ухаћени. Одъ Монтаргиса были су конѣи свуда по мезуланама у приправности. У овоме мѣсту находила су се два до три ескадрона коняника; ови буду упараћени, и Наполеонъ ѣмъ проговори изъ кола старымъ пріятельскимъ и дружескимъ гласомъ войводе, захвали ѣмъ на служби, и каже: да, ако и нема већъ више средства, чиме бы ѣй наградио, онъ ће заиста у срцу своѣмъ вѣчитый споменъ о њима сачувати; они немогоше сузе задржати, коє ѣмъ по снућеномъ лицу изъ очію текоше. Посланици туђи сила зачуде се о томъ позорію и о сили, којомъ

є човекъ овај на войнике дѣйствовао. И самъ Наполеонъ участвовао є у овоме побуженію; онъ дакле наеданпутъ заповѣди мезуланци да тера, пошто войницима по двапутъ рече: „Съ Богомъ, моя дѣцо! Съ Богомъ, моя дѣцо!“ Многи офицери, кадъ су се у варошь вратили, одпащу мачеве свое, и изступе изъ войничке службе.

Око 8 сатій съ вечера стигне Наполеонъ у Бреръ, и ноћ проведе у мезулани. Небринући се о явнимъ пословима, и готово равнодушанъ према тима, позове сутра данъ обрштра Камбелла на ручакъ (Frühstück). Премда є быо непримирими непріятель Енглезке државе, ипакъ любляше тврды и одважны характеръ Енглезки ратны поглавица. Камбеллъ се яко зачуди, кадъ царъ њѣму сасвимъ повѣрително о Лорду Веллингтону говорити почне. Наполеонова пытаниѣ о лорду была су опредѣљѣна и усилна: „Какавъ є характеръ Херцога Веллингтона? како є у войсци вѣштъ? Како поступа у битки?“ На свакој одговоръ Камбелла царъ є рекао: „Башъ као и я. Мило бы ми было, да се єданпутъ съ њиме састанемъ.“ Затимъ є пытао обрштра: ели Веллингтонъ кадаръ войнике побудити, и како ѣмъ на полю битке говори? Наполеонъ се не мало зачуди, кадъ га Сиръ Камбеллъ увѣри, да се таково што никадъ у Енглезкой войсци недогађа, и да бы се войници смѣяли, кадъ бы се тимъ начиномъ съ њима говорило.

(Далъ слѣдує.)

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НЪШТО.

(Средство којимъ се злато лако познати може.) Узме се обычанъ кременъ, пакъ се по њѣму предметъ онај, кои се испытує, натре. Кадъ се металъ онај на кремену толико отре, да се видити може, онда се узму дрвцета, којима се пѣлу свѣће, пакъ се горећа на ону белегу метну, и ако остане белега као и пре видна, онда є предметъ онај злато, а друго ништа.

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

29 Мая 1305 быо є Андриѣ II. за Угорскогъ краля вѣчанъ.